

(Данас, 07.11.2008)

Зашто Европљани обожавају управо изабраног америчког председника Барака Обаму? Глупо питање, могло би се рећи. Он је млад, згодан, паметан, инспиративан, образован, космополита и, изнад свега, обећава радикалну промену у односу на најнепопуларнију америчку администрацију у историји.

Упоредите то с његовим противником Џоном Мекејном, који је говорио о промени, али је за већину Европљана представљао супротност.

А ипак, постоји нешто чудно у вези с европском манијом око једног црног америчког политичара, чак и кад сви знамо да је неки црни председник или премијер (да не помињемо чињеницу да је његово средње име Хусеин) још незамислива ствар у Европи. Или је, можда, управо у томе читава поента.

Европљани су веома дуго били гостољубиви према црним америчким звездама. Помислите на Џозефину Бекер, која је одушевљавала Парижане и Берлинце у време кад у многим деловима Сједињених Држава црнци нису могли да гласају - чак ни да користе исте тоалете као белци. Градови као што су Париз, Копенхаген и Амстердам понудили су уточиште црним америчким џез музичарима, којима је био потребан предах од институционализованог расизма. Исто је вредело за друге уметнике. Џемс Болдвин, на пример, нашао је дом у Француској.

Пошто је у Европи било веома мало црних људи, обожавање црних америчких звезда догодило се лако. Оно је учинило да се Европљани осећају супериорним у односу на Американце. Могли су да тапшу сами себе по рамену зато што нису имали расне предрасуде. Када су након 1960-их многи људи из незападних земаља почели да долазе

у Европу, то се показало као илузија. Али, илузија је била лепа док је трајала, а обамаманија може садржати и елемент носталгије, као и наде.

Други разлог за европску љубавну аферу с Обамом је у томе што се он види као неко ко је више него само Американац. За разлику од Мекејна, свеамеричког ратног хероја, Обама изгледа као грађанин света. Са својим кенијским оцем, он поседује гламур који се некад повезивао с ослободилачким покретима Трећег света. Нелсон Мандела наследио је тај гламур; у ствари, он га је оличавао. Нешто од тога такође је оставило последице на Обаму.

То му није много помогло код куће. У ствари, то је лако могло да му нашкоди. Републикански популисти дуго су покушавали да своје демократске противнике представе, често с великим успехом, као „неамеричке“ елитисте, интелектуалце и људе који говоре француски - укратко, „Европљане“.

Кад је у јулу ове године Обама одржао свој узбудљиви говор у берлинском Тиргартену, пред 200.000 одушевљених Немаца, рејтинг његове популарности код куће у ствари је пао, нарочито у старом индустријском појасу Охаја и Пенсилваније. Он се био опасно приближио да изгледа сувише „европски“. Али прави Европљани су га због тога волели.

Но, главни разлог за обамаманију може бити сложенији. У последње време постало је популарно да европски пророци и коментатори отписују САД као велику силу, а још више као земљу која може да буде инспирација. У томе су они мање или више следили јавно мњење.

Многи либерално настројени људи изражавали су, често с тугом, своје дубоко разочарање Америком током мрачних Бушових година. Нација уз коју су они одрасли гледајући је као зрак наде - место које је, упркос свим манама, још инспирисало снове о бољој будућности и производило велике филмове, огромне зграде, рок'н'рол, Џона Ф. Кенедија и Мартина Лутера Кинга - била је безнадежно упрљана неодговорним ратовима, званично одобреном тортуром, грубим шовинизмом и изузетном политичком ароганцијом.

Други су изражавали исто разочарење с малициозним *schadenfreude* задовољством.

Европљани и даље жуде за моћним Ујка Самом

Пише: Јан Бурума

недеља, 09 новембар 2008 01:51

Коначно је та велика, арогантна, фатално заводљива нација, која је толико дуго у својој сенци држала Стари свет, била срушена на колена. Посматрајући економски раст Кине, Русије и Индије и америчке дебакле на Блиском истоку, било је згодно поверовати да америчка моћ свету заиста више није веома важна. Мултиполарни свет, мислили су многи, биће у великој мери прихватљивији од продужетка Рах Americana

.

Ипак, такве пројекције никад нису потпуно могле да прикрију трајну забринутост. Колико би Европљана (или Азијаца, свеједно) било заиста срећније да буду поданици супериорне моћи Кине или Русије? Испод свих самоуверених отписивања америчке моћи, још постоји извесна жудња за повратком на сигурније време, кад је демократски свет могао да положи своју колективну главу на широка рамена Ујка Сама.

То је, такође, вероватно илузија. Сувише тога се променило након Маршаловог плана, берлинског ваздушног моста и кубанске ракетне кризе. Али, не верујем да је амерички сан потпуно умро у Европи. Обамаманија га је изгледа оживела.

Избор Обаме показао је да су у САД још остварљиве ствари које остају незамисливе на другим местима. Све док је тако, на САД, као прве међу једнакима, још се може гледати као на браниоца наших слобода.

Европљани - и други - могу посматрати пораст Кине са запрепашћењем и надати се да ће наћи *modus vivendi* с Русијом, али без наде коју инспирише ова изузетна република, која представља најгоре и најбоље у нашем оштећеном западном свету, свима ће нам бити много горе. У својим срцима већина Европљана то зна. Због тога су и 'полудели' после избора Барака Обаме.

Аутор је професор људских права на колеџу Бард

Copyright: Project Syndicate, 2008.

Европљани и даље жуде за моћним Ујка Самом

Пише: Јан Бурума

недеља, 09 новембар 2008 01:51

Данас има ексклузивно право објављивања у Србији